

Odgovori SD na vprašanja Gibanja za dostojno delo in socialno družbo in Društva Delavska svetovalnica

SPLOŠNO

1 - Ali nameravate obrniti trend desetletij postopnega krčenja delavskih in socialnih pravic? Če da, kako? Če ne, zakaj ne?

Da. Socialni demokrati smo si vsa ta leta prizadevali za ohranjanje delavskih in socialnih pravic, ki bi omogočili dostojne plače za dostojno življenje. Na našo pobudo je bila v Sloveniji uvedena in določena minimalna plača. V času naše vlade 2008 - 2011 smo poskrbeli za največji dvig minimalne plače v zgodovini. V prihodnje si bomo prizadevali, da minimalno plačo dvignemo na višino vsaj 800 evrov neto.

Danes smo soočeni s številnimi spremembami, ki zadevajo prihodnost dela in potrebujejo zakonodajne prilagoditve: prekarnost, delo na daljavo, zmanjševanje socialne varnosti, izgorevanje, revščina zaposlenih, pravica do odklopa, robotizacija, digitalizacija in druge tehnološke spremembe, izkoriščanje zaposlenih, spreminjanje poslovnih modelov, platformsko delo, usoda vrste gospodarskih sektorjev zaradi podnebne prehode in digitalizacije in kriza sindikaliziranosti.

Krepitev družbene veljave dela zahteva odpravo prekarnega dela, ureditev dela na daljavo in pravico do odklopa, dostojno in pošteno plačano delo za vse, razvoj pravice delavcev do delitve pri dobičku in spodbujanje (so)lastništva delavcev ter dialog socialnih partnerjev. Ker namen tehnoloških sprememb ne sme biti zgolj v krčenju števila delavcev v delovnem procesu, temveč mora tehnološki napredek služiti splošnemu dvigu kakovosti življenja, zagovarjamo postopno skrajševanje delovnega časa na 32-urni delavnik. Zaradi pozitivne izkušnje programa Jamstvo za mlade velja tudi ta model razširiti na vse posameznike, ki so sposobni delati in si želijo zaposlitve. Nenazadnje, v prihodnje želimo dati nov zagon sindikaliziranosti in delavskemu upravljanju tako, da se bi plačana sindikalna članarina štela za posebno davčno olajšavo pri dohodnini.

Socialni demokrati za doseg vseh navedenih ciljev in uvedbo ukrepov pozivamo k novemu dogovoru o prihodnosti dela z novim socialnim sporazumom, ki bo začrtal razvoj naše družbe do leta 2030.

DELO

2 - Ali boste preprečili zlorabe na področju agencijskega dela (npr. napotitve za nedoločen čas, neenak delovni položaj agencijskih delavcev)? Če da, kako?

Da. Povečali bomo učinkovitost nadzora nad uporabo atipičnih oblik dela z izboljšanjem pravne podlage za izvajanje nadzora in pravnega okvira ter tudi s povečanjem materialnih in kadrovskih virov za delovanje pristojnih inšpekcijskih služb. Prilagodili bomo zakonodajo, ki bo omejila obseg prekarnosti. Naše konkretne ukrepe lahko preberete v programu Nov začetek, str. 59-60: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>

3 - Ali boste določili minimalno plačo kot najnižjo osnovno plačo?

Zagovarjamo socialni dialog in partnerstvo, kjer je višina plač predmet bipartitnih pogajanj med delodajalci in sindikati na ravni dejavnosti ali podjetja. Država v vsebino kolektivnih pogodb ne posega, razen kadar kot neposredni delodajalec sklepa kolektivne pogodbe s sindikati, predstavniki delavcev zaposlenih v javnem sektorju. Socialni demokrati se zavzemamo za dogovor o rasti najnižjih plač, da v prihodnjih letih v javni upravi ne bo delovnega mesta z osnovno plačo, ki je nižja od minimalne.

4 - Ali boste zagotovili javno objavo vseh delodajalcev ki kršijo delovno in socialno zakonodajo?

Da, Socialni demokrati menimo, da bi to lahko bila primerna oblika boja proti kršitvam delavskih in socialnih pravic.

5 - Ali boste podprli takojšen pričetek »in-sourcinga«, torej prenosa osnovnih dejavnosti v javnem sektorju iz zunanjih izvajalcev nazaj v javni sektor?

Socialni demokrati bomo podpirali ponovno zaposlovanje delavcev v državnih in javnih ustanovah na področju osnovnih vzdrževalnih, tehničnih in drugih podpornih dejavnosti. Preživeta ideologija vitke državne uprave, ki je vodila v "out-sourcing" številnih zaposlenih uslužbencev v podpornih službah ni dosegla bistvenih prihrankov za državo, je pa povzročila veliko socialne škode za posameznike, ki so bili potisnjeni v prekarne oblike zaposlitve pri zasebnih izvajalcih ali delavskih agencijah. Kot enega izmed ukrepov v našem programu smo Socialni demokrati navedli sprejetje sklepa o notranjem izvajanju storitev za državno upravo, ter poziv ministrstev neposrednim proračunskim uporabnikom, da v čim večji meri neposredno zaposlijo delavce za opravljanje del, ki jih sedaj najemajo pri zunanjih izvajalcih (str. 61: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>).

Takšno prakso smo že uvajali v času vodenja ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, prav tako pa takšno politiko uresničujejo županje in župani iz vrst Socialnih demokratov (primer Mestne občine Ptuj).

6 - Ali boste podprli vključitev dela prek pogodb civilnega prava v delovnopravno in sindikalno zakonodajo, da se delavcem zagotovi pravica do stavke in sindikalna reprezentativnost?

Možnost tega vidimo s prilagoditvijo zakonodaje na podlagi socialnega dogovora o prihodnosti dela. Zagotovo si želimo novega zagona sindikalnega organiziranja, da se doseže višja stopnja uresničevanja in varovanja delavskih pravic (str. 63: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>).

7 - Ali boste ustrezno uredili način in višino plačila pri netipičnih oblikah dela? Če da, kako? Če ne, zakaj ne?

Oblika pogodbenega razmerja ne sme biti ovira, da vsako delo ne bi štelo ter dajalo enake pravice in enake obveznosti. Možnosti reševanja tega vidimo z uvajanjem enotne pogodbe o zaposlitvi s soglasjem socialnega partnerstva ter izenačitvijo pravic in obveznosti iz dela (str. 60: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>). Fleksibilnost se mora plačati in ne splačati.

8 - Ali boste podprli spodbudo pri uveljavljanju statusa ekonomsko odvisne osebe in dvig cene ekonomsko odvisnih oseb na primerljivo raven z zaposlenimi?

Menimo, da je potrebno ustrezneje definirati ekonomsko odvisne osebe, za katere se morajo izenačiti pravice iz dela s pravicami oseb v rednem delovnem razmerju, zmanjšati je potrebno fragmentacijo na trgu dela, kar lahko v dogovoru s socialnimi partnerji dosežemo z vpeljavo enotne pogodbe o zaposlitvi, s ciljem poenotenja obveznosti in pravic delavcev in delodajalcev, ki ne bi bila odvisna od vrste pogodbenega razmerja (str. 60: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>).

9 - Ali boste podprli prilagoditev postopka ugotavljanja prikritega delovnega razmerja na način, ki bi bo razširil skupino tistih, ki trenutno zaradi omejitev v inšpekcijskem postopku ne prejmejo pogodbe o zaposlitvi?

Da. Predlog, ki izhaja iz vprašanja, je smiseln.

10 - Ali boste podprli zaostritev pravil pri javnem naročanju?

Da, sprememba postopkov javnega naročanja, ki bo omogočila večjo zaščito pravic delavcev in ter uspešnejše zeleno javno naročanje.

11 - Ali boste podprli okrepitev inšpektorata za delo?

Da, v razpravah o državnem proračunu in o rednih letnih poročilih inšpektorata za delo v Državnem zboru redno opozarjamo, da je potrebno inšpektoratu zagotoviti višja proračunska sredstva za zaposlitev dodatnega kadra na inšpektoratu za delo.

SOCIALA

12 - Ali boste zagotovili ustrezno višino minimalnih življenjskih stroškov in njihovo redno letno usklajevanje?

Socialni demokrati, predvsem v luči aktualne energetske in prehrabne draginje, podpiramo prenovo zastarelega modela določanja minimalnih življenjskih stroškov. Podpiramo predloge, ki bi privedli do pogostejšega ocenjevanja minimalnih življenjskih stroškov, kot je trenutno določeno v zakonu, kar bi omogočilo bolj realne in aktualne ocene minimalnih življenjskih stroškov glede na gibanje cen osnovnih življenjskih potrebščin. Za nas je nesprejemljivo, da se danes za določitev minimalne plače in socialnih transferjev še vedno uporablja višina minimalnih življenjskih stroškov, ki je bila izračunana v letu 2017, na podlagi podatkov iz leta 2016.

13 - Ali boste zagotovili pravico do varstvenega dodatka samo glede na dohodek?

Varstveni dodatek je najpomembnejša oblika denarne socialne pomoči za trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali starejše osebe od 63 let (ženske) oz. 65 let (moški) in niso delovno aktivni, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere same ne

morejo vplivati. Med prejemniki varstvenega dodatka je največ starejših oseb, ki prejemajo izredno nizke pokojnine, ki jim ne omogočajo dostojnega preživetja starosti. Med njimi je še posebej veliko starejših žensk.

Slovenija je pred nekaj leti na predlog Socialnih demokratov določila minimalno pokojnino za vse s polno pokojninsko dobo. Danes minimalna pokojnina znaša 620 evrov, uživa pa jo približno 80.000 upokojencev.

Socialni demokrati menimo, da problema nizkih pokojnin ni mogoče reševati s parcialnimi posegi v pokojninski sistem, saj se s tem uničuje pravičnost in solidarnost sistema, ki temelji na vplačanih prispevkih. Problem nizkih pokojnin je treba rešiti z večjo dostopnostjo varstvenega dodatka, kjer bi morali imeti tudi centri za socialno delo več diskrecijske pravice pri presoji, kdo potrebuje pomoč in kdo ne.

14 - Ali boste podprli kritje nadomestila za bolniško odsotnost za samozaposlene iz javnih sredstev najmanj nekaj dni od začetka ali že od prvega dne bolniške odsotnosti? Kako se opredeljujete do predloga za ureditev bolniškega staleža samozaposlenih, oblikovanega leta 2020 v sodelovanju med Gibanjem za dostojno delo in socialno družbo ter Filozofsko fakulteto UL?

S predlogom ureditve bolniškega staleža samozaposlenih, ki ga je oblikovalo Gibanje za dostojno delo in socialno družbo v sodelovanju s Filozofsko fakulteto, smo seznanjeni.

Socialni demokrati menimo, da je predlog, ki predvideva dodatno obvezno zavarovanje za kritje bolniškega nadomestila že od vključno 4. ali 6. delovnega dne naprej primerna osnova za razpravo in pripravo predloga zakona za spremembo zakona, ki ureja obvezno zdravstveno zavarovanje. Predlog namreč ob širjenju socialnih pravic za samozaposlene, predvideva tudi dodaten socialni prispevek, ki bi ga samozaposleni za ta namen vplačevali v javno zdravstveno blagajno. Na ta način se bi tako ohranila solidarnost in zavarovalniški princip obveznega zdravstvenega zavarovanja.

15 - Ali boste podprli progresivno odmero prispevkov samozaposlenih?

Morebitno progresivnost prispevkov bi bilo smiselno urediti za vse oblike dela, v izogib ustvarjanju novih krivic. Predpogoj za to je odprava prikrite prekarnosti, ki je vsakdan mnogih samozaposlenih.

ZDRAVSTVO

16 - Ali boste ukinili dopolnilno zdravstveno zavarovanje? Če ne, zakaj?

Da, ukinili bomo dopolnilno zdravstveno zavarovanje s prenosom v obvezno in s tem uveljavili univerzalno zdravstveno zavarovanje. Poskrbeli bomo tudi za zdravstveno zavarovanje nezavarovanih oseb. Tako povzročen primanjkljaj bomo uravnotežili s pravičnejšo progresivno obdavčitvijo premoženja po modelu tisočink.

17 - Ali boste zagotovili ustrezno število družinskih zdravnikov v javnih zdravstvenih zavodih brez širjenja koncesij zasebnikom?

Da, strinjamo se, da je potrebno povečati število družinskih zdravnikov, ki predstavljajo vstopno točko do vseh zdravstvenih storitev. Smo pod povprečjem EU, tudi v gosto naseljenih urbanih območjih. Nadalje bo potreben niz odločitev za boljšo organizacijo in upravljanje zdravstvenega sistema ter program naložb v boljšo učinkovitost.

18 - Ali boste na seznam poklicnih bolezni uvrstili poklice, kot so recimo čistilke in proizvodni delavci ter drugi delavci v dejavnostih z visoko fizično intenzivnostjo dela?

Socialni demokrati se smo se že v tem mandatu aktivno zavzemali za celostno ureditev področja poklicnih bolezni. Pripravljeni smo odločneje ukrepati glede zaščite zdravja delavcev z vidika negativnih vplivov dela na zdravje zaposlenih.

INVALIDI

19 - Ali boste delovnim invalidom zagotovili ustrezno pravno, socialno in ekonomsko varstvo? Če da, kako?

Še najprej si bomo prizadevali za spodbujanje zaposlovanja invalidov, saj je to najboljši način njihove socialne aktivacije. Krepili bomo zaposlitveno rehabilitacijo, ki predstavlja osrednji ukrep za spodbujanje zaposlovanja invalidov in njihove socialne vključenosti. Za ta namen smo v tem mandatu dosegli spremembo zakona, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, s katero je bil določen višji denarni prejemek, ki ga prejme invalid vključen v zaposlitveno rehabilitacijo. Poleg tega so po novem upravičeni tudi do regresa za prehrano za čas trajanja zaposlitvene rehabilitacije. Prizadevali si bomo za ozaveščanje in spodbujanje delodajalcev glede prilagoditve delovnega mesta invalidom. Podpirali bomo zaposlitvene centre in ustanavljanje uporabniških zadrug. Za večjo vključenost invalidov na trga dela, pa si je potrebno prizadevat za čim zgodnje vključevanje invalidov v poklicno ali zaposlitveno rehabilitacijo v procesu vračanja na delo.

TUJCI

20 - Ali boste podprli ukinitev enoletnega obdobja po sporazumih o zaposlovanju z BiH in Srbijo, v katerem mora biti tuj delavec zaposlen pri prvem delodajalcu?

Temu nismo naklonjeni. Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev je pred spremembami omenjenega zakona obdobje zaposlitve pri prvem delodajalcu omejeval na dve leti. Enoletna zaposlitev (ob upoštevanju vseh zakonskih določb) je za zaposlenega ustrezna z vidika socialne varnosti in možnosti, da preko Zakona o tujcih vzpostavi osnovno finančno varnost pri možni združitvi družin. Vsekakor pa je treba izpostaviti, da je ta vsebina vezana na bilateralne sporazume omenjenih držav, katerih sprejem terja dolgotrajne postopke. Omenjen zakon govori o zaposlovanju in vstopu na slovenski trg dela.

21 - Ali boste podprli ukinitve zadnjih sprememb tujske zakonodaje, ki podaljšujejo obdobje združevanja družine na dve leti, zaostrujejo dokazovanje ustreznih sredstev in uvajajo 6 mesečno periodično preverjanje zadostnih sredstev?

Da, delno zaradi razlogov, ki smo jih omenili v predhodnem vprašanju. Vsekakor v Sloveniji umanjka dobra integracijska politika. Trg dela se neusmiljeno srečuje s pomanjkanjem (predvsem manj kvalificirane in nizko izobražene) delovne sile in negativnim demografskim trendom, kjer bo država težko nadomestila tudi velik del visoko kvalificirane delovne sile, ki bo v obdobju naslednjih dveh let odšla v upokojitev. Socialni demokrati se zavzemamo za pred-integracijske ukrepe in pospeševanje integracijskih ukrepov v delu izobraževanja in usposabljanja, priznavanja z delom pridobljenih znanj in spretnosti ter učenju slovenskega jezika. Slovenija mora postati država, ki je naklonjena zaposlovanju tujcev in združevanju družin.

22 - Ali boste podprli javno objavo seznama delodajalcev ki imajo prepoved zaposlovanja tujcev?

Da, vsaka zloraba zaposlenih in tudi zaposlenih tujcev mora biti javna. Socialni demokrati imamo ničelno toleranco do zlorab zaposlenih. Za ta namen bo potrebno spremeniti zakonodajo. Hkrati pa menimo, da bi morali biti na tem področju aktivni obe relevantni zbornici, ki bi morali spodbujati varno, trajnostno in enakopravno zaposlitev, ne glede na status iskalca zaposlitve oziroma zaposlenih.

GOSPODARSTVO

23 - Ali boste podprli udeležbo delavcev pri upravljanju v podjetjih prek delavskega solastništva oziroma združništva? Kako?

Da. Zakonske rešitve za delavske odkupe deležev podjetij v obliki delavskih odkupnih zadrug imamo pripravljene, med drugim predvidevajo tudi ustanovitev sklada za pomoč delavcem. Dopolniti pa bo potrebno tudi davčno zakonodajo, ki bo delavcem omogočala pridobivanje solastniških deležev (ESOP sheme).

24 - Ali boste podprli zakonske prostorske pogoje za ustanovitev in delovanje podjetij (kot je to urejeno za agencije za zagotavljanje dela) z namenom pregona veriženja slamnatih podjetij?

Vsekakor podpiramo prizadevanja za preprečevanje slamnatega lastništva in veriženja nedelujočih podjetij. Vprašljivo pa je, ali bi uzakonitev obveznih prostorskih pogojev po vzoru agencij (delovni prostor in oprema, ločen predprostor ter ločene sanitarije za zaposlene in stranke) dejansko preprečevala ta škodljivi pojav. Gre namreč za pogoje, ki jih načrtni kršilci delavskih pravic relativno enostavno izpolnijo, za male in nove podjetnike pa lahko pomenijo veliko oviro za zakonit začetek poslovanja. Zato bi bilo bolj smiselno te pogoje vezati na zaposlovanje, ne pa na samo ustanovitev podjetja.

25 - Ali boste podprli določbo, da mora bodoči/nekdanji lastnik pred odsvojitvijo deleža v podjetju registrskemu sodišču predložiti poslovno dokumentacijo ki dokazuje dejansko izvajanje dejavnosti, za katero je podjetje registrirano?

Za odgovor na to vprašanje je pomembno, ali se predlagana obveznost nanaša na bodočega ali nekdanjega (oz. dosedanjega) lastnika. Načeloma tako usmeritev podpiramo, vendar je vprašljiva kapaciteta sodstva za tovrstno presojo, zlasti zato, ker slovenski predpisi delijo dejavnosti podjetij na glavne in dopolnilne.

Podjetja, ki (iz ne nujno zlonamernih razlogov) ni zaživel, na ta način ne bi bilo mogoče odsvojiti; bodoči lastnik pa ne more dokazovati, da izvaja dejavnost v podjetju, v katerem (še) nima lastniškega deleža.

26 - Ali boste podprli uvedbo splošne kolektivne pogodbe za gospodarske dejavnosti, ki bi vključevala določbe za netipične oblike dela?

Da. Prav tako je potrebno netipične oblike dela po pravicah in obdavčitvi približati delovnim razmerjem in razmisliti o 'organiziranem delovnem procesu' kot elementu delovnega razmerja.